

Endalloysnin!

John Smith vísti longu fyrst í 80-árunum á at Føroyar fóru at kollsigla. Hann gjørdi serliga vart við stöðuna í Føroyum í 1989, við hugleiðingini »FLAKAVIRKID FØROYAR«, har hann lýsti ta skeivu gongdina innan serliga okkara Fiski-, Flaka- og Søluvinnu, og hann rópti eisini varðskó í fyrilestri sínum á Føroya Fólka háskúla, har hann vísti á tað ikki existerandi lønsemi innan okkara høvuds-vinnu.

Umframt hetta hevur hann skrivað eitt ótal av greinum um okkara »skeiva« vinnulív, og okkara ad hoc politikk í fiskivinnuspurningum, og tá serliga vantandi miðvísi, tá tað kemur til stovnsrøkt.

Við stöð í gongdini til áværi 1988 og tí sum síðan er hent fram til dagin í dag, skrivur John Smith um útlitið, so sum hetta helst verður, um politiska kósir óbrøytt verður hildin so sum nú.

Hann spyr og hugleiðir um spurningarnar hvørt Føroyar í komandi árum fara at gerast eitt sjálvbjargið samfelag, ella (samb. Lise Lyck, Nóatún febr. 1994) eitt samfelag, sum langt inn í næstu öld verður víst til at lívbjarga sær við tilfluttum peningi útfíra:

Útlit – avtalur

Við tí fyrvirni, at Tinganes goymir ætlanir so nógv annarleiðis enn tær, ið vit onnur hava kunneika til, so tykist mest sannlíkt, at seinni møguleikin er tann einasti.

Tað er ikki nógv um nakað, ið bendir á at talan verður um sjálvbjargni, tíðverri so eru tað øll tekin til at seinna alternativ við fer at gerast úrsliðið av tí politiska heilaspuna, sum í hesum døgum verður umsett til lagnutungar politiskar avgerðir, ella ein kann ivaleyst meira rætt kalla tað »avtalar« sum við dominoeffekt falla upp á pláss, sum ein konsekvens av politiskum handlings-lammilsi.

Hvaðan hava tær sín f-blástur? Hvaðan eru tær komnar? – hesar avtalar, ið so síkkurt sum amen (í Kirkjuni – ein fyrri og onnur eftir – styttir um tjórið, hagar til ein stendur, við hálsi at hæli, húkandi, tigandi, til-búgvini at svava!

Bygnaðarnevndin

– Tinganes – Staturin
Hevur nakar áður hoyrt um ella upplivað, at ein stjórnskaðal hava latið seg ultimativt niðurbunda til uttan orð ella eið, blint og slavið, at fylgja einum nevndartil-mæli – sum í somu løtu »av-talan« sum bindur Føroya landsstýri til at fylgja hes-

um tilmæli, er gjørd – ikki longur er nakað álit ella tilmæli, men broyrt karakter og gerst eitt diktat! – Er tílíkt ikki hazardspæl av serliga grovum slagi, og er hazardspæl ikki í stríð við okkara lóggávu?

gera, og alt annað er moralskt forkastiligt.

Men avtalur valdað – ein fortreyt fyrri at halda gjørdar avtalur er so avgjørt eisini, at gjørdar avtalur byggja á eitt moralskt og heiðurligt stöði, og ikki – tilætlað ella óvart – bera brá av tilfiskum ósketni, sum tað her kann blíva talan um – hetta at avtalar gerast ein vanlagna fyrri annan, í hesum fyrri helst báðar avtalupartar, og tað í somu løtu avtalar binda.

Ketil gjørdi eisini eina av-talu – hann seldi kúnna ...

Saklig argumentasjón – svik

Fyri 4–5 árum síðani var av høgum og lágu stöðfest, at vit høvdu ein skeivan flota (eina skeiva flotasamanseting, sum er vorðin enn meira skeiv hesi somu ár!) Í 1993 »staðfestir« bygnaðarnevndin á Læraraskúlanum í Tórshavn, at eingin saklig argumentasjón er, ið talar fyrri at broyta flotasamansetingina (Kj. Hoydal, Lærarask., Tórsh. 1993).

– »Vit hava svikið okkara tilfeingi« (Hjálti í Jákups-

stovu, Nóatún 1994).

Báðir eru tit fiskifrøðingar og eg spyrji tí: »Er tað við vitanini um at tað er ov seint! – ov seint at bjarga stovnunum – at tit báðir við einum álitu (ið bindur landsstýrið) senda ein nú kapital-saneraðan partogaraflota út aftur á grunnarnar?

– Og eg spyrji um tað ikki er (nóg) saklig argumentasjón, tá víst verður á at alt stórt sæð heldur fram sum áður, at meira enn 90% av tí ið (enn) verður veitt, stöðugt verður niðurgjørt til blokk, tí at fiskurin ikki kann nýtast til nakað annað?

Í øllum førum kann niðurstöðan av hesum ikki gerast onnur enn at tað einaferð enn hevur eydnast at fáa okkara politikarar til at stinga høvdið í sandin – ella at leypa um garðin, har hann er lægstur. – Spell, tí hesu ferð byðst ikki bótur. At landsstýrið leggur á ting uppskot til lóg um handils-ligar kvotaskipanir, um somu tíð sum partogaraflotin verður kapitalsaneraður, alt eftir diktati frá bygnaðarnevndini og einum kon-tórmanni niðri í Keypmannahavn, Peter Andersen at navni, kann – uttan at ov rívan verður tikið til, sammetast við totala sjálvdestruksjón í orðsins sanna týdningi. Aldri áður hevur ein størri hótan hingið yvir okkara høvdu!

– Og so paradoxið sjálvt, har tað nonchalant verður

sagt 10 ár fram – eru tit gingin heilt frá vitinum – tað er jú til at gráta um – flestu okkara megu vita at tað einans fara at ganga 6 til 8 mánaðir, so er oyðid – skilja tit ikki hetta, harra landsbankastjóri, frú Marita og hvør tað annars er, ið tviheldur um hesa deyðans götu? – Skilja tit ikki, at hetta er at spæla við eldin – at tað við ongum avkasti av okkara grunninum ikki er grundarlag fyrri nøkrum sum helst – at tað ikki er gjørligt at gjalda nakað tað slag – ikki gjørligt at halda nakra sum helst avtalur, sum ein konsekvens av at halda hesa einu avtaluna, uttan reforhandling – hetta tykist so langt av leið, at ein freist til at spyrja um okkara embætisfólk og okkara kosnu trúgva upp á jóla-mannin!

Í óföri

Tað er heilt greitt, at okkara land við tí eftirverandi fólki, sum er, – er um at vera av-sagt.

Eitt er spurningurin um milliardimar, ið sum ein straffur er lagdur út á skattgjalddararnar (uttan arbeiði) at bera aftur til statin yvir landskassan, peningur, sum Lise Lyck samanber við krigsskaðabøtur av grovasta slag.

Í nýggjari søgu er greitt frá teir óhugnaligu avleiðingunum, ið raktu tvørtur-

John Smith skrivur

um landamærk í Europa millum stóru kriggini bæði, í sambandi við krigsskaðabøturnar, ið serliga Frakland kravdi lagdar á týska fólk ið eftir fyrra heimsbardaga.

Eins og arbeiðarafjöldin, tann bretska, franska, týska, tann europeiska lendi í djúpastu armóð, so er eisini við føroysku arbeiðandi fjöldini, umframt teim fólki og fyrirkum, ið einans hava lív lagað sum eina avleiðing av at lónarfólk ið hevur eina ávíska keypiorku – øll eru tey fjøtrað av hesum vanlukku-ligu umstøðum, ið standast av at leggja óhýrligar skaðabøtur á føroysku skattgjalddararnar, við alt minskandi møguleikum fyrri lónandi arbeiði.

Í ein ávísan mun eru eisini danskar fyrirkur og tey fólk, sum høvdu sítt breið hjá hesum fyrirkum, rakt nú øll keypiorka er sogin burtur úr tí føroyska sam-felagnum.

Samráðingar

Tað er greitt, at tá tað snýr seg um pening, so ber tað til, um ikki annað, so at roynd samráðingar. Men tá tað snýr seg um grundarlagið undir okkara peningaker-vi, tá er tað greitt, at tað ikki ber til at samráðast – tað ber nú einaferð ikki til at fara suður á Munkagrunnin ella út á Føroya Banka fyrri har at biðja um samráðingar við teir leiðandi toskamar úti á miðum! Tað ber ikki til at siga, at vit frammyvir ikki skulu gera sovorðnan gang við okkara fleiri túsdum hestakreftum, tað ber heldur ikki til at siga, at vit frammyvir ikki vilja spenna ketur út millum pörini til tess at sorla og knúsa allar kora-skógimar við teirra pulserandi viðkvæmu økologisku skipanum, tað ber heldur ikki til at siga, at vit í komandi tíðum vilja leggja hvønn stein, sum vit hava

tikið upp seinastu eitt hundráð ári, upp á pláss aftur, tí tað ber snøgt sagt ikki til. V.ø.o.: tað ber ikki til at siga, at vit á ein ella annan hátt vila reetablaera ta upprunaligu skipanina við hennara myriadam av størri og minni klettum, túgvum, vøkstri og gilum, alt hetta, ið gav lívsneyðuga lívd móti tí skiftandi rákinum, ið valdar har fiskurin ynglar, livir og doyr.

Lív ella týning

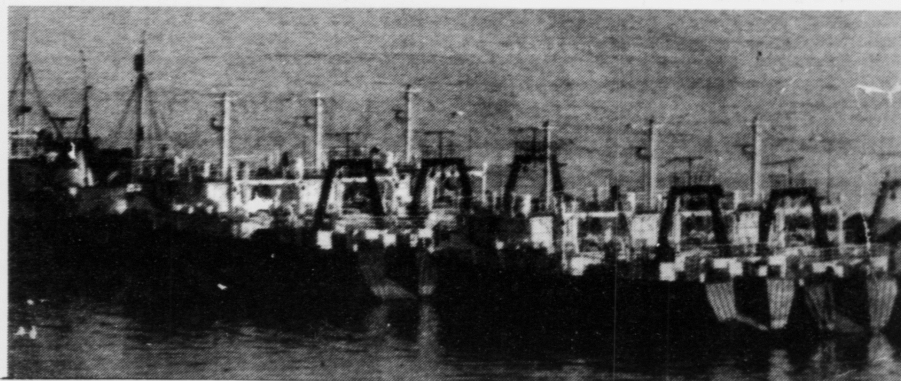
Sum sagt so ber ikki til at samráðast við okkara lívs-grundarlag! Og neyvan er tá onnur gongd leið enn at á-sana, at spurningurin um lív her á hesum klettum, er spurningurin um vit – hvør einstakur av okkum – tekur sær ábyrgd av grundarlag-num fyrri lívi – tí gera vit ikki tað, tá hava vit oyt burtur basala fortreytirnar fyrri at kunna liva sum føroyingar í Føroyum. Tað er eingin annar máti ella vegur, tí alternativ við er útleigd og eftir einum og hálvum ættarliði eru vit – með alla – burtur sum tjóð!

Tað megu vera naivar sálir, ið tevja størri avkast burtur úr størri nøgdum um borð á færri skipum – tað ber ivaleyst til á einari teldu við grønum skermi – í praksis ber tað sleit ikki til: Tí at færri skip, ið fáa størri nøgdir, í flestu førum verður til: stórar nøgdir, ið geva hálvan prís og tá eru vit komnir líka vítt sum sítt.

Í ørviti

– Ivaleyst eru tað milli-ardimar, ið elva til tilfikan ampa, at tær ørkymla annars góðu evnini og tann góða viljan –.

Eisini hóast tann himmal-rópandi – burtur úr vón og viti – almennakundgjørda ampa, landsbankastjórans – viðvíkjand »stóru ferðini«, ið uttanlandsskuldin minkar við burtur úr aftur lands-

Fiskiskapur ella avtofting?